

Koncentracja przedsiębiorców jako stały element życia gospodarczego

Koncentracje przedsiębiorców są naturalnym zjawiskiem gospodarczym, niezakłócającym – co do zasady – konkurencji na rynku. W ich wyniku przedsiębiorcy mają szansę na umocnienie swojej pozycji rynkowej, np. poprzez zwiększenie udziału w rynku czy też rozszerzenie oferty na nowe rynki.

Konsolidacja działalności gospodarczej może mieć również liczne pozytywne skutki dla funkcjonowania całej gospodarki i ogółu konsumentów, m.in. dzięki zwiększeniu dostępności i innowacyjności produktów oraz ich urozmaiceniu. Przejęcie czy fuzja przedsiębiorców może też prowadzić do restrukturyzacji nierentownych podmiotów lub stanowić odpowiedź na konkurencję ze strony innego przedsiębiorstwa o dużym potencjale.

Na czym polega koncentracja?

Koncentracja to przekształcenie własnościowe przedsiębiorcy. Może ona przybierać następujące formy:

- **fuzja (połączenie)** – dochodzi do niej, gdy dwa lub więcej niezależnych od siebie przedsiębiorców łączy się, tworząc nowy podmiot prawny (tracą oni w jej wyniku dotychczasową osobowość prawną i przestają formalnie istnieć) lub w wyniku przeniesienia całego majątku spółki (przejmowanej) na inną spółkę (przejmującą) za udziały lub akcje, które spółka przejmująca wydaje wspólnikom spółki przejmowanej (spółka przejmowana przestaje istnieć);
- **przejęcie kontroli** – uzyskanie przez przedsiębiorcę możliwości wywierania decydującego wpływu na działalność gospodarczą prowadzoną przez inny, niezależny dotąd podmiot. Najczęściej dochodzi do niej wskutek przejęcia większościowego pakietu udziałów lub akcji;
- **utworzenie wspólnego przedsiębiorcy** (tzw. *joint venture*) – przez dwóch lub więcej niezależnych przedsiębiorców przy jednoczesnym zachowaniu przez nich dotychczasowej podmiotowości;
- **nabycie przez przedsiębiorcę części lub całości mienia innego przedsiębiorcy** - jeżeli obrót realizowany przez to mienie w którymkolwiek z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie przekroczył na terytorium Polski równowartość 10 mln euro.

Rodzaje fuzji i przejęć

Z punktu widzenia potencjalnego wpływu na konkurencję rynkową można wyróżnić następujące rodzaje koncentracji:

- **koncentracja horyzontalna (pozioma)** – to transakcja, w której uczestniczą przedsiębiorcy działający dotąd w tej samej branży (np. producenci kosmetyków dla

kobiet). W jej wyniku może dojść do powstania podmiotu o znacznej sile rynkowej lub do pozostania na rynku niewielu przedsiębiorców, którzy zaprzestają wzajemnego konkurowania i zadowolą się istniejącym *status quo*;

- **koncentracja wertykalna (pionowa)** – to transakcja pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na różnych szczeblach obrotu tym samym produktem (np. między producentem i dystrybutorem farb). Potencjalnym zagrożeniem dla konkurencji w tej sytuacji może być utrudnianie konkurentom dostępu do produktów lub usług oferowanych przez uczestniczącego w koncentracji przedsiębiorcę, działającego na niższym lub wyższym szczeblu obrotu;
- **koncentracja konglomeratowa** – to transakcja, w której nie występują ani poziome, ani pionowe powiązania między jej uczestnikami. Oferowane przez nich produkty lub usługi są zwykle komplementarne względem siebie i nabywane przez konsumentów w podobnym celu (np. proszek do prania i płyn do zmiękczenia tkanin). Ewentualną konsekwencją takiej koncentracji może być pojawienie się zjawiska tzw. sprzedaży związanej, czyli uzależnianie zakupu jednego produktu od zakupu innych produktów, jak również możliwość oferowania kilku produktów po atrakcyjnych cenach.

Kontrola prawna fuzji i przejęć: rola UOKiK

Koncentracje prowadzą do konsolidacji przedsiębiorców i niekiedy mogą spowodować uzyskanie przez nie pozycji dominującej, co powoduje istotne ograniczenie konkurencji na rynku. Aby ochronić rynek przed negatywnymi konsekwencjami koncentracji przedsiębiorców, prawo konkurencji wprowadziło obowiązek uzyskania zgody właściwych organów **przed dokonaniem transakcji**. W Polsce organem uprawnionym do kontroli koncentracji jest **Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów**. W jego kompetencji leżą jednak tylko te transakcje, które mogą wywierać skutki na terytorium Polski.

Kto i kiedy musi zgłosić do UOKiK zamiar koncentracji?

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów doprecyzowuje przypadki, gdy na przedsiębiorcy spoczywa obowiązek zgłoszenia Prezesowi UOKiK zamiaru koncentracji. Obowiązek taki zachodzi w sytuacji, gdy:

- łączny światowy obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok zgłoszenia przekroczył równowartość **1 mld euro**
- łączny obrót przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji w roku obrotowym poprzedzającym rok

zgłoszenia przekroczył na terytorium Polski równowartość **50 mln euro**.

Obowiązek zgłoszenia dotyczy koncentracji polegających na:

- połączeniu dwóch lub więcej samodzielnych podmiotów;
- przejęciu bezpośredniej lub pośredniej kontroli nad jednym lub więcej przedsiębiorcami przez jednego lub więcej przedsiębiorców;
- utworzeniu przez przedsiębiorców wspólnego podmiotu;
- nabyciu przez przedsiębiorcę części lub całości mienia innego przedsiębiorcy, jeżeli obrót tym mieniem w którymkolwiek z dwóch lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie przekroczył na terytorium Polski równowartość 10 mln euro.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje **kilka wyłączeń** spod powyższego obowiązku ze względu na potencjalnie niewielki wpływ na sytuację na rynku. Zgłoszenie zamiaru koncentracji do UOKiK nie jest konieczne, jeśli:

- obrót przedsiębiorstwa, nad którym ma nastąpić przejęcie kontroli, w żadnym z 2 lat obrotowych poprzedzających zgłoszenie nie przekroczył na terytorium Polski równowartości 10 mln euro;
- koncentracja polega na czasowym nabyciu lub objęciu przez instytucję finansową akcji albo udziałów w celu ich odsprzedaży;
- transakcja polega na czasowym objęciu lub nabyciu przez przedsiębiorcę akcji lub udziałów w celu zabezpieczenia wiarygodności, pod warunkiem, że nie będzie on wykonywał praw wynikających z tych akcji lub udziałów, z wyłączeniem prawa do ich sprzedaży;
- transakcja jest następstwem postępowania upadłościowego, z wyjątkiem przypadków, gdy przedsiębiorca zamierzający przejąć kontrolę jest konkurentem albo należy do tej samej grupy kapitałowej, do której należą konkurenci przedsiębiorcy przejmowanego;
- koncentracja dokonywana jest wewnątrz tej samej grupy kapitałowej.

Decyzja Prezesa UOKiK w sprawie koncentracji

Prezes UOKiK wszczyna zazwyczaj postępowanie antymonopolowe po otrzymaniu zgłoszenia zamiaru koncentracji od przedsiębiorcy lub przedsiębiorców. W wyniku tego postępowania zapada **decyzja w sprawie koncentracji**:

1. Prezes UOKiK wyraża **zgodę** na dokonanie koncentracji, jeżeli w jej wyniku nie dochodzi **do istotnego ograniczenia konkurencji** na rynku, w szczególności przez powstanie lub umocnienie pozycji dominującej przedsiębiorcy. Wyjątkowo zgoda taka, mimo jej negatywnego wpływu na konkurencję, może zapaść w

sytuacji, gdyby koncentracja mogła doprowadzić do postępu technicznego lub rozwoju ekonomicznego i wpłynąć pozytywnie na sytuację gospodarczą w kraju.

2. Zgoda na dokonanie transakcji może mieć również **charakter warunkowy**. Prezes UOKiK zezwala w takich sytuacjach na dokonanie koncentracji po spełnieniu przez przedsiębiorców zamierzających dokonać koncentracji określonych warunków, w wyniku realizacji których konkurencja na rynku nie zostanie istotnie ograniczona. Warunki te mogą mieć charakter strukturalny i wówczas polegają np. na zobowiązaniu przedsiębiorcy do sprzedaży określonych składników majątkowych. Mogą również polegać na zobowiązaniu przedsiębiorcy do określonego zachowania, np. producenta do sprzedaży własnych produktów za pośrednictwem konkurencyjnych dystrybutorów. UOKiK wyznacza przedsiębiorcy termin na spełnienie tych warunków oraz nakłada obowiązek bieżącego informowania o postępach w realizacji zobowiązań.

Decyzja dotycząca zgody (bezwarunkowej lub warunkowej) na dokonanie koncentracji wygasa, jeśli w ciągu 2 lat od jej wydania koncentracja nie zostanie dokonana. W uzasadnionych przypadkach, na wniosek przedsiębiorcy, termin ten może ulec przedłużeniu o 1 rok.

3. Prezes UOKiK **zakazuje koncentracji**, jeśli stwierdzi, że w jej wyniku konkurencja na rynku zostanie istotnie ograniczona. Tak dzieje się w przypadku, gdy:

- przedsiębiorca uzyskuje w ten sposób pozycję dominującą lub ulega ona umocnieniu (domniemanie posiadania pozycji dominującej zachodzi w przypadku dysponowania ponad 40 proc. udziałem w rynku właściwym);
- pozostali konkurenci lub odbiorcy dysponują nieproporcjonalnie małą siłą rynkową, co powoduje, że nie są w stanie skutecznie oprzeć się próbom narzucenia warunków rynkowych przez inne podmioty;
- pozostali uczestnicy rynku nie dysponują wolnymi mocami produkcyjnymi;
- istnieją bariery wejścia na rynek, np. ograniczenia prawne.

Postępowanie antymonopolowe w sprawach koncentracji może zostać również wszczęte z urzędu w przypadku niedopełnienia obowiązku zgłoszenia przez zobowiązany podmiot. W takiej sytuacji Prezes UOKiK może nałożyć na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości do 10 proc. rocznego przychodu, a w przypadku kiedy efektem koncentracji było istotne ograniczenie konkurencji także nakazać np. podział połączonego przedsiębiorcy, zbycie całości lub części jego majątku, zbycie udziałów lub akcji zapewniających kontrolę. Od decyzji Prezesa UOKiK przedsiębiorcy przysługują odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a od jego orzeczenia – do Sądu Apelacyjnego.

Wymiar wspólnotowy koncentracji

Niektóre koncentracje wymagają **zgody Komisji Europejskiej**. Dotyczy to transakcji zawieranych przez przedsiębiorców, których łączne światowe obroty wynoszą powyżej **5 mld euro**, a obroty osiągnięte w UE – powyżej **250 mln euro**. Niekiedy koncentracja może podlegać obowiązkowi zgłoszenia również w przypadku, kiedy łączne światowe obroty jej uczestników przekraczają 2,5 mld euro.

Zgłoszenie zamiaru koncentracji Komisji Europejskiej wyklucza obowiązek zgłoszenia Prezesowi UOKiK, nawet jeśli krajowe progi zgłoszeniowe zostały przekroczone.

Najważniejsze akty prawne:

- Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie zgłoszenia zamiaru koncentracji przedsiębiorców (Dz.U. 2007 r. Nr 134, poz. 937);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie sposobu obliczania obrotu przedsiębiorców uczestniczących w koncentracji (Dz.U. 2007 r. Nr 134, poz. 935);
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 139/2004 z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie kontroli koncentracji przedsiębiorstw (rozporządzenie WE w sprawie kontroli łączenia przedsiębiorstw) - 3 2004 R 0139, Dz.U. UE L 024, 29/01/2004.

Akty prawne i publikacje poświęcone tematyce ochrony konkurencji są dostępne na stronie internetowej:
www.uokik.gov.pl

Urząd Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Pl. Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa
tel. 022 55 60 800
e-mail: uokik@uokik.gov.pl
www.uokik.gov.pl

FUZJE I PRZEJĘCIA

UOKiK 1990
2010

XX-lecie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów